

VÝUKA 22.3.21 - MPT

EV – studentovo pojetí.

Prezentace možností – jak byla realizována ve škole i mimo ni?

Základní pojmy

Podstata EV, BOV

Pojem „biofilní“ představuje v širším smyslu **lásku k životu a přírodě**. Biofilní přístup ke vzdělávání je založen **na úctě k přírodě a uznání její jedinečnosti a nenahraditelnosti**. Člověka chápe jako integrální součásti biotického společenství a kulturu jako umělý výtvar člověka, za který on nese odpovědnost.

Podstata spočívá v poněkud odlišném způsobu prezentace přírody a přirozeného a kultury a umělého a z hlediska jejich vzájemných vztahů.

Staví na odlišnosti přirozené a kulturní evoluce, na jednotě člověka a Země a na ničím nepodmíněné a na člověku nezávislé hodnotě přírody.

Odmítá arogantní antropocentrické paradigma lidské nadřazenosti nad přírodou.

Je nesporné, že **lidské vitální potřeby jsou svým původem přírodní**, ale jejich uspokojování by nemělo mít charakter arogantního antropocentrismu a mechanistické¹ interpretace skutečnosti.

Z výjimečné pozice člověka plyne jeho zodpovědnost vůči přírodě. Je třeba mít na paměti, že „přírodu nevytváříme, za její fungování neneseme odpovědnost, evoluční procesy probíhají i bez nás“. (Šmajš).

Příroda tu totiž není jen pro to, aby člověku sloužila.

Metafora dvou pekařů (Šmajš, 2011)

Šmajš vystihuje pomocí *metafory dvou pekařů*: po vzniku kultury na Zemi existují dvě velké pekařské dílny, dva velcí pekaři, kteří pečou všechny přirozené i kulturní struktury, pečou je pochopitelně z téže mouky, z níž kdysi vznikla naše planeta, tj. z prvků periodické soustavy, které vznikly v nitru hvězd první generace a při jejich zániku. Pečou je z pomyslného prachu, z něhož kdysi gravitace upekla žhavou Zemi. *První pekař*, přirozená evoluce dávno před příchodem člověka (druhého pekaře) zpracoval všechnu pomyslnou mouku. Napekl neživé i živé struktury planety Země. Druhý pekař, aby získal nějaké těsto pro své pečivo, musí již jednou napečené přirozené struktury upravovat, drtit a rozbíjet. Jen tak může péct své předměty, lidská sídla, techniku. Musí dílo prvního pekaře ničit. Po průmyslové revoluci je protipřírodní orientace kultury škodlivá a nebezpečná, ve fázi globalizace dokonce ohrožuje lidskou budoucnost. Právě proto musíme dnes kulturu ukazovat jako umělý subsystém přirozeného systému biosféry, subsystém, který, má-li člověku sloužit, musí zůstat funkčně i hodnotově podřízený širšímu a staršímu systému Země (Šmajš, 2011, s. 124–125).

Z uvedených metafor si můžeme uvědomit, že materiální kultura, která člověku usnadňuje život, vzniká „z látky a energie, které byly vestavěny v jedinečných přirozených strukturách“ a tím způsobuje „ubývání ničím nenahraditelné přírody“. Ve svém důsledku člověka často „duchovně a morálně nezdokonaluje, ale naopak plíživě poškozují“ tím, že vyčerpává, tj. ničí přírodní prostředí. (tamtéž)

¹ Mechanistický přístup je založen na principu, že existuje pouze jediný správný způsob řešení.

Podle Librové (2016, s. 108) se lidé často snaží „chránit přírodu před sebou samými, před expanzí svých nároků a před způsobem, jímž je technicky naplňují“. Pojednává o „podpůrných službách přírody“, například o tvorbě půdy, fotosyntetické asimilaci, respiraci či koloběhu látek jako základních podmínkách bytí všeho živého na planetě, které nesmí být redukovány na podporu blahobytu jednoho biologického druhu.

Biofilně orientované vzdělávání má nové obsahové principy, odvozené z uvedeného přírody a kultury v širších souvislostech. Mělo by směřovat ke kompetencím jedince, které přispějí k zajištění toho, aby:

- zůstaly zachovány přírodní hodnoty a biologická rozmanitost pro současné a příští generace;
- vlivem kultury nerostla zátěž prostředí.
- se minimalizovaly dopady jednání na druhé,
- lidé odolávali svodům techniky, pohodlí a krátkodobého zisku,
- lidé dokázali vnímat, prožívat a hodnotit krásu přírody
- lidé předkládali pozitivní perspektivy světa a nekompromisně odmítali vulgarizované,
- jednostranné pohledy na realitu
- lidé pochopili, že nejsme vládci a bez přírody nelze žít ...
- lidé nežili na „cizí účet“, zvládali pokrok, byli ohleduplní, šetrní – nebrali víc, než je třeba²...(Valenta),

² Ve slovníku ekologicky příznivého života se zabydlelo slovo „jednoduchost“ a vytěsnilo „skromnost“. Je to s podivem: „skromnost“ totiž dobře vyjadřuje, oč jde – o malou úroveň spotřeby hmotných statků. Slovo „jednoduchost“ takovou informaci nenese a může docela dobře konotovat rafinovaný luxus. Preference slova „jednoduchost“ je spjata s psychologickou stránkou věci, „skromnost“ leká evokací hmotného nedostatku. Zatímco „jednoduchost“ asociuje představu pro dnešního člověka stravitelnější, dokonce přitažlivou (Librová, 2016. s. 145).